

<http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5816> (дата звернення: 01.11.2019).

3. Котіна Г., Степура М., Кондро П. Боргова безпека України: оцінка, ризики та перспективи. *Схід*. 2017. № 3 (149). С.10-15.

Дорожинська Діана Іванівна

студентка 1 курсу ОС «магістр» ННІОТ, ТНЕУ
Науковий керівник – к.е.н., доцент Шулюк Б.С.

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ

У практиці зарубіжних країн державний борг розглядають як дієвий важіль макроекономічного регулювання, інструмент проведення стабілізаційної політики, стимулювання або стримування темпів економічного зростання. Його головною метою є задоволення потреб уряду у фінансуванні, а також виконання його зобов'язань за платежами при мінімальних витратах у середньо- і довгостроковій перспективі за прийняттого рівня ризику. Більшість країн, які досягли успіху в питанні зниження боргового навантаження, використовують тактику активного управління державним боргом, яка передбачає неперервне пристосування його параметрів до кон'юнктури фінансового ринку. Реалізація цього завдання вимагає постійного моніторингу коливань процентних ставок та курсів валют, а також вибору різних сегментів ринку за результатами їхнього порівняння з визначеними бенчмарками (цільовими орієнтирами). У західній науковій літературі управління складом та структурою державних зобов'язань розглядають як одну із головних сфер менеджменту державного боргу, яка має назву «debt management».

Світовою практикою напрацьовано низку принципів і орієнтирів debt management. Політика управління державним боргом має скеровуватися на досягнення таких цілей: покривати потреби уряду в коштах для фінансування дефіциту за зовнішніми операціями; підтримувати доступ до міжнародних ринків товарів і послуг, а також до міжнародного ринку капіталів; мінімізувати вартість позик та витрат на обслуговування державного боргу; досягти збалансованої структури боргових зобов'язань; мінімізувати валютний ризик встановленням оптимальної валютної структури боргу; гармонізувати політику державних позик із загальною економічною політикою та сприяти досягненню монетарних і фінансових

цілей [4, с. 71]. Разом з тим, пріоритетність тих чи інших завдань визначається конкретною ситуацією в країні, сформованою під дією комплексу чинників. Так, з огляду на продовження європейської боргової кризи, у багатьох країнах ЄС головним завданням боргової політики на сьогодні залишається реалізація середньострокових планів щодо скорочення державного боргу, а також вдосконалення структури боргових портфелів.

Одним із найважливіших завдань, які покладені перед управлінням боргом є оптимізація його структури. Досвід зовнішніх запозичень зарубіжних країн вказує на те, що неефективність структури боргових зобов'язань у частині термінів погашення, валюти залучення чи процентних ставок, а також значні за розмірами й не забезпечені резервами умовні зобов'язання є одними із головних чинників породження й поширення боргових та фінансових криз. Надмірна залежність від позик в іноземній валюті здійснює тиск на обмінний курс національної грошової одиниці, провокує посилення напруги в грошово-кредитній сфері при відмові кредиторів від рефінансування заборгованості позичальника в іноземній валюті. Особливо високий рівень боргових ризиків, пов'язаних з надмірною питомою вагою зобов'язань в іноземній валюті характерний для країн зі слабким розвитком внутрішнього ринку облігацій. Це обумовлює потребу в активному управлінні цими ризиками [1, с. 33].

Втім, у питанні формування співвідношення між внутрішніми і зовнішніми зобов'язаннями у світовій практиці немає єдності. Наприклад, у Новій Зеландії відповідно до схваленої у 1994 році програми, до кінця століття зовнішній борг був повністю погашений. Відмовившись від зовнішніх запозичень, уряд країни став головним позичальником на внутрішньому ринку. У інших країнах, навпаки, прагнуть перемістити державні запозичення з внутрішнього на міжнародний фінансовий ринок задля уникнення надмірної конкуренції для корпоративних позичальників й, таким чином, сприяння зростанню внутрішніх капіталовкладень. Така політика практикується, зокрема, у Бразилії. Реалізуючи реформи у будь-якому секторі економіки уряд цієї країни враховує, між інших, необхідність зниження державних запозичень всередині країни. Внаслідок цього бразильські корпорації отримують можливість розміщувати на

внутрішньому фінансовому ринку свої облігації на більш сприятливих умовах [3, с. 42-45].

Ефективне управління боргом також передбачає розрахунок максимального обсягу державного боргу, накопичення якого не матиме серйозних наслідків для економіки. Світовий банк для визначення максимально прийняттого рівня боргу країни пропонує використовувати відповідну Модель гранично прийняттого рівня боргу. Вона дає змогу розробити середньострокову боргову стратегію країни з урахуванням максимально можливого обсягу залучення коштів та є базою для аналізу макроекономічного становища країни [2]. В основу моделі покладено прогноз економічних показників країни у середньостроковій перспективі. Порівняння цих індикаторів з прогнозним станом платіжного балансу дає уявлення про обсяги потреби у зовнішніх позиках. Серед головних чинників, які визначають обсяг нових позик, на які може розраховувати країна, виділяють частку національного доходу, який може бути спрямований на погашення боргу; кредитоспроможність країни; рівень взаємодії з міжнародними фінансовими організаціями і приватними кредиторами. Втім, для вироблення ефективної стратегії управління державним боргом недостатньо лише визначити рівень платоспроможності країни і чинники, які її визначають. Необхідно також розглянути можливі сценарії розвитку ситуації, кожен із яких має базуватись на різних значеннях макроекономічних показників та ділового клімату в світі.

Література:

1. Козюк В. В. Державний борг в умовах ринкової трансформації економіки України: моногр. Тернопіль: Карт-бланш, 2002. 238 с.
2. Сидор І. П. Управління державним боргом в контексті світового досвіду. Механізми, стратегії, моделі та технології управління економічними системами за умов інтеграційних процесів: теорія, методологія, практика. Матеріали V ювілейної міжнародної науково-практичної конференції. (5-7 жовтня 2018 року, м. Мукачево). Хмельницький. 2018. С. 122-125.
3. Чухрай Н.І., Чухрай А.І. Проблеми управління зовнішнім державним боргом в умовах світової фінансової кризи. *Науковий вісник Волинського національного університету ім. Л. Українки*. 2010. № 4. С. 107-114.
4. Юрій С.М. Фактори впливу на державний борг України. *Економіка і суспільство*. Мукачівський державний університет. 2017. Випуск 10. С. 705-509.